

ความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

ในบทนี้ผู้เขียนได้ศึกษาความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้ประกาศขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายลักษณะโจร และประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 และเปรียบเทียบกับความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายลักษณะโจรและประกาศลักษณะฉ้อ โดยแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น 3 หัวข้อคือ

1. แนวความคิดในการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127
2. การจัดประเภทความผิด
3. การเปรียบเทียบลักษณะความผิด

แนวความคิดในการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

หลังจากที่ได้มีการตรวจชำระกฎหมายตราสามดวงครั้งสุดท้ายในปี ร.ศ. 23 แล้ว ก็ได้ใช้บังคับต่อมาอีกเป็นระยะเวลาที่ร้อยปี ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าวได้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในระบบกฎหมายและสภาพสังคมไทย อันเป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรวจชำระกฎหมายอีกครั้งหนึ่งในปี ร.ศ. 116 และได้จัดทำกฎหมาย

ลักษณะอาญาเสรีจึงเป็นฉบับแรกและได้ประกาศใช้ในปี ร.ศ. 127¹

จากการศึกษาของกนิษฐา ชิตช่วง² ในเรื่องมูลเหตุของการปฏิรูปกฎหมายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พบว่ามีมูลเหตุของการปฏิรูปดังนี้

1. การคุกคามประเทศไทยด้วยลัทธิจักรวรรดินิยมของประเทศมหาอำนาจตะวันตกอันนำมาสู่การลงนามสนธิสัญญาทางไมตรีและการค้าในลักษณะเสียเปรียบและที่สำคัญคือ การสูญเสียเอกราชทางการศาล³
2. การแผ่ขยายลัทธิจักรวรรดินิยมของประเทศมหาอำนาจตะวันตกต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสามารถโค่นล้มมหาอำนาจเก่าในภูมิภาคนี้ลงได้ช่วยส่งผลให้ผู้ปกครองประเทศไทยตระหนักถึงความเป็นมหาอำนาจของประเทศตะวันตกและเต็มใจที่จะรับวิทยาการตะวันตกในด้านต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพดีกว่าแนวความรู้แบบเก่า⁴

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) ร.ศ. 127, หน้า 207-210.

² ดู กนิษฐา ชิตช่วง, "มูลเหตุของการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533).

³ เรื่องเดียวกันหน้า, หน้า 12.

⁴ เรื่องเดียวกันหน้า, หน้า 20.

3. การรับวิทยาการตะวันตกนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีคิดในหมู่ชนชั้นนำของประเทศจนเห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนระบบการปกครอง ระบบราชการ ระบบสังคมและวัฒนธรรมให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก ซึ่งรวมทั้งการปฏิรูประบบกฎหมายด้วย⁵

4. การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจไทย ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา โดยเฉพาะปัญหาการกระทำความผิดอาญา และคดีชั้นศาลมีมากขึ้น ทำให้คดีค้างชำระในศาลมีเป็นจำนวนมาก เพราะขาดกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีประสิทธิภาพ⁶

5. การปรับตัวเข้าสู่รัฐสมัยใหม่ (Modern State) และความต้องการ กฎหมายสมัยใหม่ (Modern Law) เพื่อยกฐานะของประเทศให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ⁷

และเมื่อกล่าวเฉพาะการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา พบว่ามูลเหตุของการบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ ประกอบด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵ เรื่องเดียวกันหน้า, หน้า 28-37.

⁶ เรื่องเดียวกันหน้า, หน้า 42-48.

⁷ เรื่องเดียวกันหน้า, หน้า 48.

1. ปัญหาความไม่เหมาะสมของกฎหมายตราสามดวงซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการ คือ

- ก) ไม่มีการแบ่งเป็นความแพ่ง ความอาญาให้ชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีหลักการพิจารณาว่าความใดเป็นความแพ่งและความใดเป็นความอาญา
- ข) การระบุโทษไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสม มีกฎหมายบางลักษณะที่มีการลงโทษผู้กระทำความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญาปะปนกัน เช่นกฎหมายลักษณะโจร
- ค) การบัญญัติประเภทความผิดไม่เป็นแบบสากล เช่นกฎหมายลักษณะโจรแบ่งออกเป็นถึง 16 ประเภท
- ง) บทบัญญัติกฎหมายไม่สามารถใช้ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นได้ เช่น ความผิดฐานโจรสลัด ไม่ได้บัญญัติองค์ประกอบ และลักษณะความผิดให้ชัดเจน
- จ) การบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถใช้ได้ทั่วประเทศ เพราะกฎหมาย มีความไม่ชัดเจนและไม่มีมาตรฐานเดียวกัน จึงทำให้หัวเมืองที่อยู่ไกลจากเมืองหลวงออกไปเลือกใช้กฎหมายท้องถิ่นของตนเอง และชาติตะวันตกก็เลือกใช้กฎหมายของชาติตนจากการขอใช้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตโดยไทยยินยอมให้^๕

2. ปัญหาที่จากสิทธิสภาพนอกอาณาเขต

- ก) การให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ชาติตะวันตก ทำให้ผู้ปกครองไทยไม่สามารถใช้กฎหมายไทยควบคุมความประพฤติของคนในชาติ

^๕ เรื่องเดียวกันหน้า, หน้า 71-94.

ตะวันตกได้ จึงรู้สึกว่าเป็นการสูญเสียอำนาจอธิปไตย

ข) ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของพนักงานฝ่ายไทย คือไม่สามารถจับกุมผู้กระทำผิดที่อยู่ในบังคับของชาติตะวันตกโดยพลการได้ ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกงสุลของชาติตะวันตกนั้นก่อน การจะส่งฟ้องคดีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนในบังคับของชาติตะวันตกจะต้องทำตามแบบแผนของกฎหมายประจำชาติที่แตกต่างกัน และเมื่อเกิดปัญหาที่ต้องตัดสินด้วยกฎหมายร่วมกัน ทำให้เกิดความขัดแย้ง ตะวันตกไม่ยอมรับกฎหมายไทย เนื่องจากมีแนวความคิดทางกฎหมายแตกต่างกัน^๙

จากมูลเหตุต่างๆ ดังกล่าวมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดให้มีคณะกรรมการตรวจชำระกฎหมายขึ้นในปี ร.ศ. 116 กฎหมายลักษณะอาญาได้จัดทำแล้วเสร็จและประกาศใช้บังคับในปี ร.ศ. 127 โดยบัญญัติไว้ในรูปประมวลกฎหมาย คือกฎหมายที่บัญญัติรวมเรื่องเดียวกันไว้ในกฎหมาย ฉบับเดียวกัน ได้ร้อยกรองจัดเป็นระบบชั้นใหม่ แบ่งเป็นหมวดหมู่ เป็นเรื่อง มีข้อความทั่วถึงซึ่งกันและกัน^{๑๐}

^๙ เรื่องเดียวกันหน้า, หน้า 95-102.

^{๑๐} หยุต แสงอุทัย, คำบรรยายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516), หน้า 72.

ในการร่างกฎหมายลักษณะอาญา นายฮอร์ช ปาดูซ์ ที่ปรึกษากฎหมายของรัฐบาลไทยสมัยนั้น ได้เป็นประธานกรรมการร่างกฎหมายลักษณะอาญาร่างสุดท้าย มีความประสงค์ที่จะหาวิธีการที่ง่ายที่สุดและให้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนที่สุด จึงได้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาที่ทันสมัยที่สุดเป็นหลักอ้างอิง¹¹ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาที่นำมาอ้างอิงเทียบเคียงได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอังกาเร (ค.ศ.1878 และ ค.ศ.1879), ฝรั่งเศส (ค.ศ.1810), เยอรมัน (ค.ศ.1870), เนเธอร์แลนด์ (ค.ศ.1881), อิตาลี (ค.ศ.1880), อียิปต์ (ค.ศ.1904), อินเดีย (ค.ศ.1860), เบลเยียม (ค.ศ.1867) และ ญี่ปุ่น (ค.ศ.1903 และ ค.ศ.1907)¹² โดยไม่ได้ผูกพันที่จะใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใดฉบับหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ที่ใช้มากคือประมวลกฎหมายอาญาของอิตาลีและเนเธอร์แลนด์¹³

¹¹ ฮอร์ช ปาดูซ์, "บันทึกนายฮอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127," แปลและเรียบเรียงโดย สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, วารสารนิติศาสตร์ 18 (มิถุนายน 2531): 2-4.

¹² ฮอร์ช ปาดูซ์, Report on the Proposed Penal Code, กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, น.ร.5. ย/7, หน้า 7.

¹³ ฮอร์ช ปาดูซ์, "บันทึกนายฮอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127," แปลและเรียบเรียงโดย สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, หน้า 18.

กฎหมายลักษณะอาญาได้แบ่งออกเป็น 2 ภาค ตามแบบอย่างประมวลกฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่นและเบลเยียม¹⁴ คือแบ่งเป็น ภาค 1 ว่าด้วยข้อบังคับต่างๆ และภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด

ภาค 1 ว่าด้วยข้อบังคับต่างๆ โดยแบ่งเป็น 10 หมวด คือ คำอธิบายการใช้กฎหมายลักษณะอาญา อาญาและการลงอาญา เหตุอันควรยกเว้นอาญาหรือลดหย่อนผ่อนอาญา การพยายามกระทำความผิด บุคคลหลายคนทำความผิดอย่างเดียวกัน คนคนเดียวกระทำความผิดอาญาหลายอย่าง ผู้กระทำความผิดหลายอย่างไม่ชัดหลายกำหนดเวลาที่ฟ้องความ และที่จะลงโทษในคดีทางอาญาและการร้องขอทรัพย์สินและขอค่าเสียหาย

ภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด แบ่งออกเป็น 10 ส่วน ได้แก่ความผิดที่ประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวและพระราชอาณาจักร ความผิดอันเกี่ยวด้วยการปกครอง ความผิดที่กระทำให้เสื่อมเสียความยุติธรรม ความผิดต่อศาสนา ความผิดที่กระทำให้ เกิดภัยอันตรายแก่บุคคล แลทรัพย์สิน ความผิดที่กระทำอนาจาร ความผิดประทุษร้ายแก่ชีวิต ความผิดที่กระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ แลชื่อเสียง ความผิดประทุษร้ายแก่ทรัพย์สินและความผิดที่เป็นลหุโทษ¹⁵

¹⁴ ยอร์ช ปาดูร์, Report on the Proposed Penal Code, หน้า 9.

¹⁵ โปรดดู ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127.

การจัดประเภทความผิด

ในส่วนของความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายลักษณะอาญา
ร.ศ. 127 ได้แบ่งประเภทความผิดออกเป็น 8 ฐานความผิด ดังนี้

1. ความผิดฐานลักทรัพย์
2. ความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และฐานสลัด
3. ความผิดฐานกันโจทก์
4. ความผิดฐานฉ้อโกง
5. ความผิดฐานข่มขืนอันต้องอาญา
6. ความผิดฐานรับของโจร
7. ความผิดฐานทำให้เสียชื่อเสียง
8. ความผิดฐานบุกรุก

การแบ่งประเภทความผิดเช่นนี้ พบว่าใกล้เคียงกับที่
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้จัดแบ่งประเภทความผิดใน
กฎหมายลักษณะโจรเป็นอย่างมาก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปรียบเทียบลักษณะความผิด

ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึงลักษณะของความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์ในกฎหมายลักษณะอาญาและเปรียบเทียบกันในกฎหมายในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยจะเลือกนำมาเฉพาะบางความผิดเพื่อทราบถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่าง* ดังนี้

1. ความผิดฐานลักทรัพย์

บทบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 288 ความว่า "ผู้ใดบังอาจเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยการทุจริต ทรัพย์นั้นจะเป็นของๆ ผู้หนึ่งผู้ใด ทั้งนั้นก็ตาม หรือผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพย์นั้นแม้แต่ส่วนหนึ่งก็ตาม ถ้าแลมันบังอาจเอาไปโดยเจ้าของเขามีได้อนุญาตใช้ ท่านว่ามันคือโจรลักทรัพย์..." "

ในการร่างความผิดนี้ ได้มีกฎหมายต่างประเทศที่ใช้เป็นแบบอย่างในการร่างคือ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเนเธอร์แลนด์ มาตรา 30, อิตาลี มาตรา 402, ฮังการี มาตรา 330, อินเดีย มาตรา 378, และอียิปต์ มาตรา 268¹⁶

* โปรดดู หน้า 17.

¹⁶ โปรดดู Code Pénal du Royaume de Siam 1908:

Version Française avec une introduction et ses notes.

ความผิดนี้มีองค์ประกอบดังนี้

- มีการเอาไป มีความเห็น 2 ประการคือ¹⁷ ความเห็นของศาลฎีกา เห็นว่า เพียงแค่เอาทรัพย์สินไปในลักษณะที่จะพาเอาไปได้ก็เป็นการ "เอาไป" และความเห็นในทางตำราเห็นว่า จะต้องเป็นการเอา การครอบครองไป โดยผู้เอาไปจะเข้าครอบครองหรือมีอำนาจแท้จริงแทนที่

- ทรัพย์สินเป็นของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย หมายความว่าทรัพย์สินนั้นต้องมีผู้อื่นถือกรรมสิทธิ์อยู่หรืออย่างน้อยต้องมีผู้อื่นถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับผู้เอาไป¹⁸ ส่วนคำว่า "ทรัพย์สิน" ถ้าเป็นการลักทรัพย์จะลักได้ก็ แต่ทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนที่ได้เท่านั้นด้วยเหตุว่าสามารถที่จะเอาไปได้¹⁹

- เจ้าของไม่ได้อนุญาต หมายความว่าถึงการที่เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินไม่ได้อนุญาตให้นำเอาทรัพย์สินไป ซึ่งการอนุญาต

¹⁷ หยุด แสงอุทัย, คำถามคำตอบกฎหมายลักษณะอาญา, พิมพ์ครั้งแรก (พระนคร: รุ่งนคร, 2495), หน้า 423.

* โปรดดู ตารางเปรียบเทียบลักษณะความผิดในภาคผนวก ก

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 424.

¹⁹ พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรุษเรกฤทธิ์, นิติอาญา อธิบาย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองทัพอากาศ, ร.ศ. 128), หน้า 2: 230.

ดร. หยุต แสงอุทัย หมายความว่าถึงการอนุญาตโดยตรงและการอนุญาตโดยปริยาย²⁰
 ดังนั้นการที่เจ้าของไม่อนุญาตจึงรวมทั้งการไม่อนุญาตโดยตรงและโดยปริยาย

- มีเจตนาทุจริต หมายความว่าผู้กระทำความผิดใจเอา
 ทรัพย์สินผู้อื่นไปเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นประโยชน์ที่มี
 ควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และเจตนาทุจริตจะต้องมีอยู่ขณะเอาทรัพย์สินไป²¹
 เพราะถ้าในขณะที่เอาทรัพย์สินไปผู้กระทำไม่มีเจตนาทุจริตแล้วเกิดมีเจตนาทุจริตขึ้น
 ในภายหลัง ผู้กระทำก็ไม่ผิดฐานลักทรัพย์เพราะไม่เข้าองค์ประกอบความผิด ดัง
 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 160/2460 ซึ่งมีใจความว่า ถ้ากิริยาที่เอาไปเป็นการที่
 กฎหมาย มาตรา 6 ข้อ 3 ว่าทุจริตแล้วมีโทษฐานลักทรัพย์

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะโจร* จะพบว่า มีหลักการที่
 ไม่ต่างกันกล่าวคือ มีการพิจารณาถึงเรื่อง "การเอาไป" "ทรัพย์สินของผู้อื่น" และ
 "เจตนาลัก" หากแต่ในกฎหมายใหม่ได้มีการเพิ่มข้อความว่า "เจ้าของไม่ได้
 อนุญาต" และคำว่า "ทุจริต" ซึ่งผู้เขียนเข้าใจว่า การเพิ่มข้อความดังกล่าวน่าจะ
 จะเป็นการแสดงให้เห็นหลักเกณฑ์ การลักทรัพย์มีความชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก
 แม้ในกฎหมายเก่าจะไม่มีข้อความว่า "เจ้าของไม่ได้อนุญาต" ก็เป็นที่เข้าใจใน
 ความหมายของตัวเองอยู่แล้วว่า การลักทรัพย์หรือการขโมยนั้น เป็นการกระทำที่

²⁰ หยุต แสงอุทัย, คำถามคำตอบกฎหมายลักษณะอาญา, หน้า 426.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 429.

* โปรดดู บทที่ 2 หัวข้อลักษณะความผิด หน้า 19-21 ประกอบ

ไม่ให้เจ้าของรัฐหรือเจ้าของไม่ยินยอมนั่นเอง ตัวอย่างเช่นคำพิพากษาที่ 933/ร.ศ. 126 ซึ่งได้ความว่า โจทก์จำเลยเป็นเพื่อนกัน จำเลยได้ไปกินข้าวบ้านโจทก์ ครั้นโจทก์เปลोटตัว จำเลยก็เข้าไปในห้องเก็บเอาสร้อยทองคำเงิน และเสื้อผ้าของโจทก์แล้ววิ่งหนีไปโจทก์วิ่งตามจับตัวจำเลยและได้ของคืนจากตัวอย่างคำพิพากษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าโจทก์ไม่ได้อนุญาตให้จำเลยเข้าไปเก็บเอาทรัพย์สินสิ่งของในห้องแม้โจทก์จะไม่เอ่ยห้ามเข้าไปในห้อง จากพฤติกรรรมของจำเลยที่รออนกระทั้งโจทก์เปลोटตัวยอมแสดงให้เห็นชัดแล้วว่าโจทก์ไม่ได้อนุญาต แต่ถ้าเป็นเรื่องที่เจ้าของเขาอนุญาต ก็จะไม่ผิดฐานลักทรัพย์ แต่อาจผิดฐานอื่นได้ เช่นเจ้าของอนุญาตให้เอาวิทยุไปฟังที่บ้านได้แต่กลับเอาวิทยุเขาไปขายเอาเงินมาใช้ เช่นนี้อาจผิดฐานยกยอกได้ ส่วนคำว่า "ทุจริต" ในกฎหมายใหม่หมายถึง กระทำการที่เป็นการแสวงหาผลประโยชน์อันที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่น และทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นด้วย²² ในกฎหมายเก่าไม่มีคำว่า "ทุจริต" และในกฎหมายเก่าดูเหมือนว่า "เจตนา" จะมีความหมายกว้างเกินไป เพราะแต่มีเจตนาลักขโมย (และองค์ประกอบข้ออื่นครบ) ก็ผิดฐานลักทรัพย์แล้ว ตัวอย่างเช่น ก หยิบเอาหนังสือ ข ไป โดยที่ ข เจ้าของหนังสือไม่ได้อนุญาต และ ก มีเจตนาลักเอาไปโดยตั้งใจจะเอามามาคืนในภายหลัง ซึ่งตามกฎหมายเก่าถือว่าผิดฐานลักทรัพย์แล้ว แต่กฎหมายใหม่เรื่องเจตนาแค่นี้ยังไม่พอจะต้องเป็นเจตนาทุจริตด้วย ดร. หยุต แสงอุทัยใช้คำว่า "เจตนาธรรมดาประกอบด้วยมูลเหตุซึ่งจงใจพิเศษ"²³ กล่าวคือ จากตัวอย่างเดิมข้างบนนอกจากจะมีเจตนา

²² กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 6(3).

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

เอาหนังสือไปแล้วจะต้องเป็นการเอาหนังสือไปเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น และจะต้องเป็นการเอาไปที่ทำให้ ข เกิดความเสียหายด้วย แต่การกระทำของ ก ขาดเจตนาทุจริต จึงไม่ผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายใหม่ดังนั้นการเพิ่ม "ทุจริต" ในกฎหมายใหม่จึงเป็นการขยายเจตนาให้ชัดเจนยิ่งขึ้นนั่นเอง

จากการศึกษาเปรียบเทียบดังกล่าว ผู้เขียนได้ข้อสรุปว่า ความผิดฐานลักทรัพย์เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบความผิดแล้ว จะพบว่าหลักเกณฑ์การกระทำ ความผิดทั้งตามกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่มีส่วนที่คล้ายกัน กล่าวคือแม้ในกฎหมายใหม่จะได้นำเอากฎหมายต่างประเทศมาเป็นแบบอย่างพิจารณาในการร่างก็ตาม แต่โดยหลักการพื้นฐานหรือสาระสำคัญของความผิดในการกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์กลับมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายเก่า แต่ในเรื่องรายละเอียดมีความแตกต่างกันอยู่ โดยได้มีการเพิ่มเติมหลักสำคัญที่แตกต่างกันซึ่งมีการให้คำนิยามศัพท์ไว้เป็นพิเศษ

2. ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์

ความผิดฐานนี้บัญญัติอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 297 ความว่า "ผู้ใดลักทรัพย์ โดยใช้กิริยาฉกฉวยเอาทรัพย์พาหนีไปต่อหน้า ท่านว่ามีความผิดฐานเป็นโจรวิ่งราวทรัพย์..."

สำหรับความผิดฐานนี้ นายออร์ซ ปาดูซ์ ประธานกรรมการร่างกฎหมาย
ลักษณะอาญาร่างสุดท้ายได้กล่าวว่า ได้บัญญัติขึ้นตามความจำเป็นของสังคมไทย²⁴
และไม่ปรากฏว่ามีการอ้างอิงกฎหมายต่างประเทศเป็นต้นแบบในการร่าง

ความผิดนี้มีองค์ประกอบดังนี้

- เป็นการลักทรัพย์ (ต้องประกอบความผิดฐานลักทรัพย์)
- ใช้กิริยาฉกฉวยเอาทรัพย์หนีไปต่อหน้า องค์ประกอบข้อนี้

ความเห็นอยู่ในเรื่องการแปลความหมายอยู่ 2 ประการ²⁵ คือ ประการแรกเป็น
ความเห็นของศาลฎีกาเห็นว่าจะต้องประกอบด้วยกรรมสองกรรม คือ ฉกฉวย
กรรมหนึ่ง และพาหนีไปต่อหน้าอีกกรรมหนึ่ง ถ้าขาดกรรมใดกรรมหนึ่งก็ไม่เป็น
วิงววน ส่วนประการที่สอง เป็นความเห็นทางตำรา เห็นว่าเป็นการหยิบหรือฉุด
กระชากมาเอาทรัพย์ไปโดยใช้กำลังเร็ว พอทรัพย์หลุดไปก็เป็นความผิดสำเร็จ
และการที่จะเรียกว่า "ฉกฉวย" ได้นั้น แสดงว่าทรัพย์จะต้องอยู่ที่ตัวผู้ครอบครอง
ทรัพย์ หรือใกล้ชิดกับตัวผู้ครอบครอง²⁶

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ โปรดดู Code Pénal du Royaume de Siam 1908: Version Française avec une introduction et ses notes.

²⁵ หชุด แสงอุทัย, คำถามคำตอบกฎหมายลักษณะอาญา, หน้า 444.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะโจร* จะพบว่า มีหลักกฎหมายที่ไม่ต่างกันเลย แต่ในกฎหมายใหม่ได้ขยายข้อความออกไปว่า ต้องพาเอาทรัพย์หนีไปต่อหน้า เพราะถ้าแต่มีกิริยาฉกฉวยเอาทรัพย์แต่เจ้าของจับเอาทรัพย์ไว้ได้และผู้ร้ายก็ปล่อยทรัพย์ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 733/2458 จะลงโทษฐานวิ่งราวทรัพย์ไม่ได้ เพราะทราบไม่ได้ว่าจำเลยได้ทรัพย์แล้วพาหนีไปต่อหน้า ส่วนในกฎหมายใหม่จะมีอาวุธหรือไม่ และกระทำในหนทางที่เปลี่ยวหรือไม่นั้น ไม่ใช่เรื่ององค์ประกอบความผิด และที่สำคัญคือได้เปลี่ยนชื่อฐานความผิดจากโจรฉกฉวย เป็นโจรวิ่งราวทรัพย์แทน

3. ความผิดฐานชิงทรัพย์

ความผิดนี้บัญญัติอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 298 ความว่า "ผู้ใดลักทรัพย์ ด้วยใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้ายเขา เพื่อเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งนี้คือ

- (1) เพื่อประโยชน์ที่จะตระเตรียมการหรือให้เป็นความสะดวกในการที่มันจะลักทรัพย์ กิด
- (2) เพื่อที่จะเอาทรัพย์ หรือให้ผู้ใดส่งทรัพย์ให้แก่มันกิด
- (3) เพื่อที่จะเอาประโยชน์อันเกิดแต่การที่มันลักทรัพย์นั้นกิด
- (4) เพื่อจะปกปิดการกระทำความผิดของมันกิด

*โปรดดู บทที่ 2 หัวข้อลักษณะความผิด หน้า 23 ประกอบ

- (5) เพื่อจะหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญา สำหรับความผิดนั้นก็ได้
 ทำนว่ามันมีความผิดฐานเป็นโจรชิงทรัพย์..."

สำหรับความผิดฐานนี้ไม่ปรากฏหลักฐานว่าได้อ้างอิงกฎหมายต่าง
 ประเทศเป็นหลักในการอ้างอิง แต่จากการศึกษาประมวลกฎหมายที่ใช้เป็นแบบใน
 การร่างกฎหมายลักษณะอาญาพบว่า ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย มาตรา 390
 มีหลักเกณฑ์ใกล้เคียงกับมาตรา 298 ของกฎหมายลักษณะอาญานี้

องค์ประกอบความผิดฐานนี้ คือ

- มีการลักทรัพย์ (องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์)
- โดยใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย คำว่า
 "ใช้กำลังทำร้าย" ดร. หยุต แสงอุทัย ได้ให้ความหมายว่า เป็นการใช้กำลังทาง
 ร่างกายกระทำต่อตัวบุคคลอื่น ไม่ว่าจะใช้อาวุธหรือเครื่องมืออย่างใดๆ หรือไม่
 เช่น ชก ต่อย ตี ซึ่ง แทะ จับกุม ชิง ตลอดจนการสกัดจี้ และการใช้ยาทำให้
 มึนเมา²⁷ ส่วนคำว่า "ขู่เข็ญว่าจะทำร้าย" หมายความว่ายังไม่ได้ลงมือทำร้าย
 เพียงแต่ข่มขู่ให้เกิดความกลัวเท่านั้น

- การทำร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะทำร้ายต้องกระทำโดยเจตนา
 พิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 ประการ คือ เพื่อประโยชน์ในการเตรียมหรือ

²⁷ หยุต แสงอุทัย, คำถามคำตอบกฎหมายลักษณะอาญา, หน้า 234.

ให้เป็นความสะดวกในการที่จะลักทรัพย์ เพื่อจะเอาทรัพย์หรือให้ผู้ใดส่งทรัพย์ให้ กับตน เพื่อเอาผลประโยชน์ที่ได้มาจากการลักทรัพย์ เพื่อให้ปกปิดการกระทำ ความผิด (ฐานลักทรัพย์) หรือประการสุดท้ายเพื่อหลีกเลี่ยงให้ตนพ้นอาญาสำหรับ ความผิดนั้น

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะโจร* พบว่ามีความคล้ายคลึง กับหลักกฎหมายเดิมอยู่บ้าง คือ เป็นการลักทรัพย์โดยใช้กำลังเข้าตีเอาทรัพย์²⁸ และการชิงทรัพย์หรือตีชิงยังรวมถึงการทำร้ายด้วยการเปื้อนยาเมาชิงเอาทรัพย์ ด้วย²⁹ นอกเหนือจากนี้แล้วจะพบว่ามีความแตกต่างกัน ในกฎหมายใหม่ไม่จำกัด จำนวนผู้กระทำผิด และไม่จำกัดสถานที่ เพียงว่าผู้ซึ่งเชื่อว่าจะทำร้ายก็ผิดแล้ว ซึ่ง นอกจากมีเจตนาทุจริตแล้วยังต้องมีเจตนาพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 ประการ ดังกล่าวประกอบกับกิริยา "ใช้กำลังทำร้ายหรือผู้ซึ่งเชื่อว่าจะทำร้าย" ตัวอย่าง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 372/2458 ได้ความว่า ลักกระบือ เขาไปเจ้าทรัพย์ตามทัน ผู้ร้ายทำกิริยาเดินเข้ามาหาพวกเจ้าทรัพย์แล้วจึงปืนขึ้นข้างหนึ่งเส้น พวกเจ้า ทรัพย์จึงหยุดไม่ไล่ตามต่อ ดังนี้ มีความผิดฐานชิงทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 298(3) กล่าวคือ ได้มีการลักทรัพย์มาแล้ว และผู้กระทำจึงปืนขึ้นว่าจะ ทำร้าย เพื่อจะรักษาประโยชน์ที่ได้จากการลักทรัพย์นั้นไว้ คือไม่ให้ผู้อื่นเอา ทรัพย์ไปเสียจากตน³⁰

* โปรดดู บทที่ 2 หัวข้อลักษณะความผิด หน้า 22-23 ประกอบ

²⁸ หลวงสุทธีวาทนฤพณี, ประวัติศาสตร์กฎหมาย, หน้า 477.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 493.

³⁰ หยุด แสงอุทัย, คำถามคำตอบกฎหมายลักษณะอาญา, หน้า 448.

4. ความผิดฐานปล้นทรัพย์

ความผิดฐานนี้บัญญัติอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 301 ความว่า "ถ้าคนตั้งแต่สามคนด้วยกันขึ้นไปแลมันมีสาตราวุธแม้แต่คนเดียวก็ตีกระทำการชิงทรัพย์ทำนว่ามันมีความผิดฐานเป็นโจรปล้นทรัพย์..."

สำหรับความผิดฐานนี้ ไม่ปรากฏหลักฐานว่าได้อ้างอิงกฎหมายต่างประเทศเป็นหลักในการอ้างอิง แต่จากการศึกษาประมวลกฎหมายที่ใช้เป็นแบบในการร่างกฎหมายลักษณะอาญาพบว่า ประมวลกฎหมายอินเดีย มาตรา 391 มีหลักเกณฑ์ใกล้เคียงกับมาตรา 301 ของกฎหมายลักษณะอาญานี้

ความผิดนี้มีองค์ประกอบดังนี้ คือ

- มีบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปซึ่งทั้ง 3 คน มีความตั้งใจที่จะไปชิงทรัพย์ด้วยกันทุกคน³¹ และต้องอยู่ในฐานะที่กระทำการชิงทรัพย์ได้
- กระทำการชิงทรัพย์³² (ดูองค์ประกอบฐานชิงทรัพย์)
- ผู้กระทำแม้แต่คนเดียวมีสาตราวุธ และเจตนาของผู้กระทำ

³¹ พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, คดีอาญาอธิบาย, หน้า 2: 291.

³² กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 301.

จะต้องคลุมถึงการมีสัตราวุธด้วย³³ ซึ่งถ้าบุคคล 3 คน เข้ากระทำการ
ชิงทรัพย์โดยไม่รู้ว่าเป็นคนใดคนหนึ่งมีสัตราวุธติดตัวมาด้วย บุคคลนั้นก็ไม่มีพินิจฐาน
ปล้นทรัพย์

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะโจร* ได้ความว่านายฮอร์ช
ปาตูซี่ ผู้ร่างกฎหมายลักษณะอาญาฉบับใหม่มีความประสงค์ให้ลักษณะการปล้น
ยังคงเป็นไปตามกฎหมายเก่า³⁴ เพียงแต่ระบุจำนวนผู้ร่วมกระทำผิดตั้งแต่สามคน
ขึ้นไปและมีอาวุธไปด้วย ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 782/2456 ได้ใจความว่า
สามคนถือดาบร่าเข้าไปหาเจ้าทรัพย์ฯ กลัวจึงวิ่งหนีทั้งทรัพย์ไป สามคนนั้นจึงได้
เอาทรัพย์ไป พินิจฐานปล้นทรัพย์ ส่วนในเรื่องสถานที่ปล้นไม่ถูกจำกัดว่าจะต้องเป็น
บ้านเรือนและจะต้องมีการยิงปืนหรือร้องด้วยหรือไม่นั้น ดังนี้ไม่เกี่ยวกับองค์
ประกอบความผิด

5. ความผิดฐานฉ้อโกง

ความผิดฐานนี้บทบัญญัติอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 304
ความว่า "ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวงด้วยประการใดใด อันต้องประกอบด้วยเอาความ

* โปรดดู บทที่ 2 หัวข้อลักษณะความผิด หน้า 24 ประกอบ

³³ พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, นิติอาญา อธิบาย,
หน้า 2: 250.

³⁴ หยุต แสงอุทัย, คำถามคำตอบกฎหมายลักษณะอาญา, หน้า 452.

เท็จมากล่าวหรือแก้งปกปิดเหตุการณ์อย่างใดใด" ที่มันควรต้องบอกให้แจ้งนั้นโดยมันมีเจตนาทุจริตคิดหลอกลวงให้ผู้หนึ่งผู้ใดส่งทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดให้แก่ตัวมันเองหรือแก่ผู้อื่นก็ได้หรือให้เขาทำหน้าที่สำคัญ หรือให้เขาถอนหรือทำรายหนังสือสำคัญอย่างใดๆก็ได้ ท่านว่ามันผู้หลอกลวงเช่นว่ามานี้ กระทำการฉ้อโกงมีความผิด..."

ความผิดฐานนี้ได้ใช้กฎหมายจากต่างประเทศเป็นต้นแบบในการร่าง คือ ประมวลกฎหมายอาญาประเทศอิตาลี มาตรา 413, เนเธอร์แลนด์ มาตรา 326, อังกฤษ มาตรา 379, อียิปต์ มาตรา 293 และอินเดีย มาตรา 415³⁵

ความผิดนี้มีองค์ประกอบดังนี้ คือ

- ใช้อุบายหลอกลวง 2 วิธี คือ

1. เอาความเท็จมากล่าว หมายถึงการหลอกลวงเขาว่า ได้มีเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเกิดขึ้นหรือกำลังเป็นอยู่ และดร.หยุด แสงอุทัย เห็นว่า คำ "มากล่าว" น่าจะรวมถึงการกล่าวโดยใช้กิริยาท่าทางด้วย³⁶ หรือ
2. ปกปิดความจริงที่ควรบอกให้แจ้ง หมายความว่า ใช้อุบายหลอกลวงเขาโดยผู้กระทำการปกปิดความจริงที่ควรบอกให้แจ้งทำให้เขาเข้าใจผิด

³⁵ โปรดดู Code Pénal du Royaume de Siam 1908: Version Française avec une introduction et des notes.

³⁶ หยุด แสงอุทัย, คำถามคำตอบกฎหมายลักษณะอาญา,

- ทำให้เขาหลงเชื่อจนเขาส่งทรัพย์สิน หรือทำหรือถอนหรือทำลายหนังสือสำคัญ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้แสดงความหมายในเรื่องนี้ว่าต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อุบายหลอกลวงกับการส่งทรัพย์สินหรือทำ หรือถอนหรือทำลายหนังสือสำคัญตามทฤษฎีเงื่อนไข³⁷ (หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล) ต้องพิจารณาว่าถ้าไม่มีการใช้อุบายหลอกลวงจะมีการส่งทรัพย์สิน หรือทำหรือถอน หรือทำลายหนังสือสำคัญหรือไม่ และถ้าผู้ถูกหลอกได้ส่งทรัพย์สิน... ฯลฯ... เพราะเหตุอื่นที่ไม่ใช่หลงเชื่อตามอุบายด้วยแล้ว ก็ไม่ผิดฐานฉ้อโกง แต่จะผิดฐานพยายามฉ้อโกง³⁸

- โดยเจตนาทุจริต หมายความว่าถึงจะต้องมีเจตนาธรรมดาประกอบด้วยมูลเหตุซึ่งใจพิเศษ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119* เพียงแต่กฎหมายใหม่ได้เพิ่มความในประกาศลักษณะฉ้อเดิม โดยได้ขยายในเรื่องทรัพย์สินซึ่งให้ครอบคลุมถึงทรัพย์สินอันเคลื่อนที่ไม่ได้³⁹ และรวมถึงการทำ ถอน และทำลายหนังสือต่างๆ เช่นตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 594/2457 ได้ความว่าจำเลยตั้งใจ

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 463-464.

³⁸ พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรดิเรกฤทธิ์, คดีอาญาอธิบาย, หน้า 2: 265.

* โปรดดู บทที่ 2 หัวข้อ ลักษณะความผิด หน้า 28-32 ประกอบ

³⁹ พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรดิเรกฤทธิ์, คดีอาญาอธิบาย, หน้า 2: 264.

ฉ้อโกงมาแต่แรก แล้วไปหาเงินโจทก์โดยทำสัญญาเป็นลูกจ้างรับเงินล่วงหน้า พอทำสัญญาแล้วก็หนีไป ดังนี้ มีความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 304

เมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความผิดบางประเภทระหว่างกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่แล้ว ผู้เขียนพบว่า บางบทบัญญัติความผิดจากแนวความคิดตะวันตกบางบทบัญญัติเกิดจากการผสมผสานหลักกฎหมายเดิมกับหลักกฎหมายใหม่แบบตะวันตกและบางบทบัญญัติก็เป็นหลักกฎหมายเดิม ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานฉ้อโกง เห็นได้ว่าเดินแบบอย่างของกฎหมายอังกฤษมาครั้งประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 ครั้นมาเป็นกฎหมายอาญาฉบับใหม่จึงได้ยกเลิกประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 แต่ยังคงใช้หลักกฎหมายฉ้อเดิม เพียงแต่ขยายความให้กว้างขึ้นดังนี้เป็นการรับเอาแนวความคิดตะวันตกเป็นหลัก ส่วนความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ยังคงเดินตามแนวความคิดกฎหมายเก่า แต่ได้ปรับปรุงถ้อยคำและภาษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นต้น

จากการศึกษาในบทนี้ มีหลักฐานชี้ให้เห็นว่าได้มีการนำเอาหลักกฎหมายตะวันตก และหลักกฎหมายเก่าของไทยมาพิจารณาประกอบกันในการร่างบทบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์ตามกฎหมายอาญาฉบับใหม่ที่เป็นดังนั้นก็เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเข้ากันได้กับสภาพสังคมไทย อย่างไรก็ตามก็ดีโดยข้อเท็จจริงแล้วจะมีการนำเอาหลักกฎหมายเก่าของไทยมาประยุกต์ใช้มาน้อยแค่ไหนเพียงไร และผลที่เกิดขึ้นคืออะไร เป็นเรื่องที่ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ในบทต่อไป